

El llenguatge

Els set pecats

capitals (I) 7/III/1980

Els tradicionalment anomenats set pecats capitals són supèrbia, avarícia, luxúria, gola, ira, enveja i peresa. Aquestes són les designacions generalment usades quan aquestes qualitats negatives són considerades d'una manera més aviat abstracta, com a mancaments o faltes contra un precepte religiós, especialment, agrupades sota una denominació genèrica —els set pecats capitals. Però en el llenguatge comú aquests noms dels pecats han estat desplaçats per altres denominacions, car tots ells presenten nombrosos sinònims, alguns d'ells molt populars i, a més, en alguns casos, la designació d'un pecat es fa per mitjà de diverses perifrasis.

Observem, així, que en lloc de supèrbia avui diem generalment orgull, mot d'origen germànic que, segons Coromines, del català va passar al castellà. El llenguatge actual coincideix, per tant, amb Ramon Llull, que usava la forma arcaica *ergull*. Potser és a causa del retrocés experimentat per supèrbia i el seu adjectiu *superb* —originat per la concurrència de *orgull* i *orgullós*— han aconseguit d'introduir-se els castellanismes «sobèrbia» i «soberbi», *supèrbia* i *superb* havent passat ja a formar part dels mots propis de la llengua literària o escrita. I és especialment quan es vol usar *superb* no en el sentit de «persona que té supèrbia» sinó significant «d'una gran bellesa, d'una magnificència imponent», que es veu sovint substituït, indègudament, per «soberbi», forma que caldria evitar. Notem que al costat de *supèrbia* i *superb* o *superbiós*, existeixen les formes divergents *sobergueria* i *soberg*; que reuneixen també tots dos significats —el positiu i el negatiu—, encara que potser no exactament coincidents amb els de la sèrie *supèrbia* i *superb*. Amb un valor afí a *superbia* són també usats els noms *arrogancia*, *altivesa*, *jactancia*, *fatuitat*, *presumció*, etc.

Avarícia i *avar* presenten una abundància de sinònims tan generosa que podríem dir que contradiuen el concepte que expressen, i que mostren segurament la reprovarció de què és objecte aquest vici o pecat per part del poble, i per més que volguéssim no en dreçaríem pas una llista completa. Algunes d'aquestes denominacions populars de l'avarícia, n'indiquen una forma una mica atenuada, com és ara *gasiveria* i *gasiu*, mots que creiem exclusius del català i d'origen desconegut. (Potser Joan Coromines ens l'aclearirà, quan arribi a la G del seu Diccionari.) Val la pena de posar en relleu aquests dos termes, que són els més adequats per a substituir els barbarismes «tacanyeria» i «tacany», infiltrats recentment en la llengua col·loquial.

Albert Jané